

ნათია როსტიაშვილი

სუნთქვის უამბროვაბელი

გამომცემლობა **ინტელექტი**
თბილისი

რედაქტორი
ნინო საღლოპელაშვილი

დამკაბადონებელი
ვიოლა ტულუში

გარეკანის დიზაინერი
თეონა ჭანიშვილი

ISBN 978-9941-476-01-3

© ნათია როსტიაშვილი, 2017.

© გამომცემლობა „ინტელექტი“, 2017.

ღუნბდის ბიჭი, ანაბასხვის მომომ და მე	5
ამადინს ზანი	35
სიუჟეტი	43
ზენოზ ზენოს ამოსძახა	71
სუნთქვის შამბროვებელი	93
ღამნაშავი უღანაშაუღო	117
ამბები ბაბუაწვერანსთის	131
ანი ჩანს დნიჰად-ნუა ღუნბინდრიან	149
ჩემი სავთვი წანუღია, მანუს	169
აბრაშუთის ნია	197

დუბლინის ბიჭი,
აჩაყანასთვის მოგონი და მე

– ლავანდის სუნი მცემს, აპარეო. – ვეუბნები და გაფართოებული ნესტოებით ცაცხვის სურნელს ვისრუტავ.

ცაცხვის სურნელს ვისრუტავ და ვფიქრობ: ნეტავ როგორი რამეა ეგ ლავანდა, როგორი სუნი აქვს?

– იიფ, ლავანდი! – მილიმის ლისიო. არ იმჩნევს, რომ აპარეოთი მივმართე. ყოველთვის მზადაა თამაშში ამყვეს. მისთვის სულ ერთია, აპარეოს დავუძახებ თუ ლისიოს, იმიტომ რომ სინამდვილეში არც ლისიო ჰქვია.

გადაბმულად, ორ სიტყვაზე მეტს არასდროს ამბობს. აქედან ერთ-ერთი ყოველთვის შორისდებულია. სხვა დროს მხოლოდ შორისდებულის თქმას სჯერდება ხოლმე. ახლა „ლავანდი“ იმიტომ დააყოლა, რომ დამაჯეროს, თითქოს დავაჯერე, რომ ცაცხვის სუნი ცაცხვის კი არაა, ლავანდისაა. არც მე ვიმჩნევ, რომ მივუხვდი. ასეთი თამაშია გოგოებისთვის. ჩვენ მოვიგონეთ.

ჩამუხლული ვარ და აპარეოსთვის საპნის ბუშტებს ვუშვებ. ზის აპარეო თავის ბორბლებიან სკამზე და ბუშტებს კი არა, მე მომჩერებია. ჩუმად ვართ. მოაქვს ნიავს, საიდანლაც, ცაცხვის სუნი, აპარეო-ლისიოსკენ ნაზად ერეკება, მე კიდევ – ფართხაფურთხით მიტენის ცხვირში.

* * *

დედამ და მამამ დასასვენებლად აპარეოს სოფელში ჩამომიყვანეს. უფრო სწორად, დასასვენებლად რომ ვერსად წამიყვანეს, ამიტომ ჩამომიყვანეს აქ, ჩვენს ნათესავ ეთოსთან. ეთო რალაცნაირია. დეიდათი რომ მიმართო, თითქოს არაა ეგეთი დიდი ქალი, მაგრამ თან საიმისოდაც დიდია, რომ ბავშვმა მარტო სახელი დაუძახოს. ეთოზე დიდი და დეიდაზე პატარაა. მე მაინც ეთოს ვეძახი, ეგრე უფრო უხარია.

ვიცი, რომ აპარეო, ამ სოფლის ყველაზე დიდი ხის ძირში, ყოველდღე მელოდება. აპარეომ არ იცის, რომ ყოველდღე, ეთოს პატარა სამზარეულოში, დაუღეჭავად ვყლაპავ საუზმეს, რომ რაც შეიძლება მალე დამთავრდეს და სახლიდან ვიპარები. გორაკზე დიდი და მთაზე პატარა ამალღებული ადგილი რომაა, იქითკენ გავრბივარ. მე მთას ვეძახი მაინც. ეგრე უფრო მომწონს. სანამ ამ მთას მივუახლოვდები, ისე ძალიან მივრბივარ, ლამისაა, გზაში გული ამოვახველო. უკვე მიახლოებულზე კიდე, ისე უცებ ვანელებ, პირველ ორ-სამ ნაბიჯზე წონასწორობის დაცვა მიჭირს.

იმ მთაზე დგას ჩვენი ხე. რისია, არ ვიცი, მაგრამ რისი არაა – ვიცი. ცაცხვის არაა. ამიტომაც, არაცაცხვი შევარქვი. ამ არაცაცხვის ძირში ცხოვრობს აპარეო. როცა კი მივსულვარ, იქ მხვდება. ამ თავის ბორბლებიან სკამზე გაუნძრევლად ზის და ცხოვრობს.

საერთოდ, ხეების ამოცნობა მიჭირს. ერთხელ, ამაში აპარეოსაც გამოვუტყდი.

– წარმოგიდგენია, აპარეო? ნაძვზეც კი არასდროს ვარ დარწმუნებული, რომ ნაძვია! გიკვირს? მე არა. იმი-

ტომ რომ... მოიცა, ამოსუნთქულზე ძნელი ასახსნელია ეგეთები.

ჩასუნთქულზე, რატომღაც, ყოველთვის უფრო დალაგებულად და მხატვრულად გამომდის ფიქრი, ვიდრე ამოსუნთქვის შემდეგ.

ჰაერი ჩავისუნთქე თუ არა, სიტყვებიც დალაგდა: „საქმე ისაა, აპარეო, რომ ნაძვს შეუძლია ისეთი უსინდისო იყოს, სანამ შენ ნაძვი გგონია, ადგეს, და სულ სხვა ვინმე გამოდგეს, მაგალითად – ფიჭვი. წარმოგიდგენია?!“

ნაძვზე ნაფიქრის ხმამალა გამეორება არც მიცდია. ამოსუნთქულზე მაგას რა გაიმეორებს...

– ეგრეა, აპარეო. – ხმამალა ამას ვამბობ. – ცაცხვი ერთადერთი ხეა, რომელსაც ვცნობ. ცაცხვი ულალატოა, არავისში აგერევა. მარტო შეხედვით კი არა – სუნითაც. თან – დამთმობი, დამთმობი, უპრეტენზიო – შენსავით. არასადროს სწყინს, სხვა სახელს თუ დავუძახებ, მაგალითად, ლავანდას.

* * *

– შენ რა, მართლა ფიქრობ, რომ შეიძლება ადამიანი ხის ძირში ცხოვრობდეს?! – უკვირს დურგლის ბიჭს. – ეგ, ამ ხის ძირში კი არა, აი, იმ პატარა სახლში ცხოვრობს. დილაობით ამ ბორბლებიანი სკამით აღმართზე ამოაგორებს ხოლმე მამამისი და ამ ხის ძირში ტოვებს. იმიტომ, რომ ამას თვითონ უყვარს ამ ხის ძირში ჯდომა.

ვერ დავიჯერე, რა ვიცი. ჯერ ერთი, არასადროს უნდა დაიჯერო ამბავი, რომლის მოსმენისასაც, მიყოლებით

ოთხი-ხუთი ცალი „ამ“ და „იმ“ შეგხვდება, მეორეც – ძლივს ერთი არაცაცხვის გოგოს გადავეყარე მთელ პლანეტაზე და დასანანი იქნებოდა, მასაც, დანარჩენით, ჩვეულებრივ სახლში ეცხოვრა. ისე კი, დურგლის ბიჭმა ჩემზე კარგად უნდა იცოდეს სიმართლე, ამსოფლელია.

ამსოფლელია, მაგრამ ძალიან სულელი. მე ასე მგონია, რა ვიცი. ერთხელ ვუთხარი, აპარეოს მამაზე მომიყევი-მეთქი და გამხდარი კაციიო. გამხდარი კაციიო და მორჩა, გაჩუმდა, სულ ეს იყო! პირში რომ მივახალე, არაფრის მოყოლა, არაფერზე მსჯელობა და აზრის გამოთქმა შენ არ შეგიძლია-მეთქი, გაიფხორა, როგორ თუ არ შემიძლიაო?!

– ჩემი აზრით... – გაბლენძილმა დაიწყო „მსჯელობა“, – მამამისს ამის სახლში წაყვანა უფრო ეყვარება, ვიდრე აქ მოყვანა. ისეთი გამხდარია ის საცოდავი – ცარიელი ძვალი და ტყავი. აღმართზე ძლივს ამოარიხინებს ამ სკამს. არ მინახავს, მაგრამ ჩემი აზრით(!) ეგრეა. წაყვანისას კიდე რა უნდა, რა... დაღმართია. ღმმმ!.. ერთი მოგაზავ და ეგრევე მიგორავს.

გული მომენურა. ამან კიდევე, კმაყოფილი სულელივით გაიღრიჭა და ამაყად დაამატა:

– მამაჩემი კიდე, ხო ნახე – ხარივითაა. მამაშენი?

– მამაჩემიც – ხარივით. – რა ჯანდაბად ვიტყუები, არ ვიცი.

რამდენჯერაც წარმოვიდგენ, როგორ წვალეებით მოაგორებს აპარეოს გამხდარი მამა სკამს აღმართზე, იმდენჯერ მუცელში ისე ძალიან მომიჭერს ხოლმე რაღაც – ტკივილისგან მეტირება. მეტირება, მაგრამ ვიკავებ. ძალიან გამხდარს წარმოვიდგენ ხოლმე, აუცი-

ლებლად – მამაჩემზე ბევრად გამხდარს. მერე, ერთხელ, ამერია, მამაჩემი უფრო გამხდარი წარმოვიდგინე და ვე-
ლარ შევიკავე, ამეტირა. მაგის მერე ჩემს თავს აპარეოს
მამის წარმოდგენა ავუკრძალე.

ღურგლის ბიჭს რა ენაღვლება, რა, მამამისი მართ-
ლა ხარივითაა. ერთ დღეს გავიცანი ეგენი, ორივე.

* * *

ეთო იმ დილით ნამცხვარს აცხოვდა და ძალიან ბევრს
ლაპარაკობდა, თან სულ იცინოდა, რაც არ იყო სასა-
ცილო – იმაზეც. ბოლოს თქვა, დღეს ღურგალი უნდა
მოვიდეს, საქათმეა შესაკეთებელიო. ჰოდა, მოვიდა
ღურგლის ბიჭის მამა და საქათმეს ერთი ცალი ფი-
ცარი მიაჭედა. მაშინ ვნახე. ეთომ მადლობა, ლომოო.
ძალიან ჩუმად უთხრა, მაგრამ მე მაინც გავიგონე. არა-
და, ლომს ეთო უფრო ჰგავდა მაგ დღეს. წინა საღამოს
ფაფარისფრად (თვითონ ამბობს – ფერფლისფრადო)
შეიღება თმა და დილით აიფუა.

ღურგლის ბიჭის მამამ კიდე – ბარტყოო. ფაფარის-
ფერ ეთოს უთხრა ბარტყოო! იმის მერე ეთოს სულ
სხვა თვალით ვათვალე რე ბოლმე. ხან რას მივამსგა-
ვსე, ხან – რას, მაგრამ ბარტყს – ვერც ერთხელ.

ხოდა, ღურგლის ბიჭმა მოაკითხა იმ დღეს მამამისს
და ეთომ თქვა:

– აი, ჩვენი ყოვლისშემძლე ღურგლის სიმპათიური
ბიჭიც მოვიდააა!..

ღურგლის ბიჭი, რომელიც, მაშინ, პირადად მე ძალი-
ან უშნო ბიჭად მომეჩვენა, რაღაცაზე ძალიან გაბრაზე-

ბული ჩანდა, მაგრამ „სიმპათიურის“ გაგონება მგონი ესამოვნა, ეგრევე გაიბლინდა. არც ის გაცრეცილფერიანი კეპი უხდებოდა, არც ის მტვრისფერი კედები, არც არაფერი. ერთადერთი, რაც მართლა უხდებოდა და, როგორც ეთო იტყოდა, „მის ტანზე იყო გამოჭრილი“, იყო სიტყვა „გაიბლინდა“.

– არ გინდა, იაკოსთან ერთად გაისერნო? – ეთომ ჰკითხა.

ამან ჯერ დაუბღვირა ეთოს, მერე – კიო, თავი დაუქნია. დაუქნია თუ არა, ეგრევე ჩაქინდრა. ჩაქინდრა თუ არა, ცხვირზე გაისვ-გამოისვა თითი. ეგეთი ბიჭი იყო.

კარგი-მეთქი, გავისეირნოთ. ეთოს უაზრო სიცლით ყურების გამოჭედვას და ძირმიმნვარი ნამცხვრის ლეჭვას ისევ ამასთან სეირნობა მერჩივნა.

კარგა ხანს ისე ვისეირნეთ, ხმა არ ამოულია. შენი სოფლის ისტორია მომიყევი-მეთქი, ნავეხმარე. მხრები აიჩეჩა. შენს გვარზე რამე ლეგენდა თუ იცი-მეთქი, ახლა ეს ვცადე და არც ეს იცოდა.

– გასაგებია. ეთომ სასეირნოდ ენაგადაყლაპულ ბიჭთან გამომიშვა, – ჩავილაპარაკე და მაშინ ამოილო პირველად ხმა:

– ეგ მახინჯი ჩემთან მეორედ არ ახსენო!

და გვერდზე გადააფურთხა. კიდეც კარგი, მე რომ მივეყვებოდი, იმ მხარეს არა.

– სულაც არაა მახინჯი! უბრალოდ ეგ ფერი არ მოუხდა თმაზე. ნახვამდის. – დავიცავი ეთო და მივბრუნდი, სულ სხვა მხარეს გავიქეცი. აღმართისკენ. გამომყვა ესეც უკან. იმ დიდ ხემდე ასე გაბუტულად ვირბინეთ. მაშინ ვნახე აპარეო პირველად.

აპარეომ რომ ღურგლის ბიჭს ისეთი თვალებით შეხედა, როგორითაც ღურგლის ბიჭი მე მიყურებდა – ყველაფერს მივხვდი.

* * *

აპარეოსგან მარჯვენა დაღმართი ჩემი და ღურგლის ბიჭის გზაა. მარცხენა – პატარა სახლისკენ მიდის. აპარეოს პირდაპირ მთელი სოფელი, სხვა სოფელი და მთელი სამყაროა ჩანნიკნიკებული, ოღონდ, აპარეოდან მაგათკენ გზა არ ჩადის. ოღონდ, ამ ჩანნიკნიკებული ქვეყნიერებიდან აპარეომდე გზა არ ამოდის. არც გზა, არც ბილიკი. აპარეო ცალკეა და ქვეყანა – ცალკე. ეს ორი კინკილა აღმართ-დაღმართიც ჰყოფნის აპარეოს: ჩვენი და მამამისის. ყველაზე უპრეტენზიო გოგოა, ვინც კი გამიცნია. ცაცხვივით.

აპარეოსთან პირველი შეხვედრის მერე, ჩვენს, მარჯვენა დაღმართზე რომ დავეშვით, რალაცნაირად ჩამიმძიმდა გული. აპარეოს გარდა ვერაფერზე ვფიქრობდი. იმის გაჩუმებულ ფეხებზე და ხელებზე. მაგ დღეს მითხრა ღურგლის ბიჭმა, ეგ ხის ძირში კი არა, აი, იმ პატარა სახლში ცხოვრობს, იქითა დაღმართზე რომ დგასო. რა ჰქვია-მეთქი მაგ გოგოს? ეგ მაინც გეცოდინება, სხვა არაფერი იცი, – ნაკვბინე.

დაიძაბა მაშინ ღურგლის ბიჭი, ზუსტად მახსოვს – დაიძაბა. მშრალ ცხვირზე თითი ისე გაისვ-გამოისვა, თითქოს ნვლინტს ინმენდდა. თავიდანვე შევატყვევ, როცა იძაბებოდა, ეგრე შვებოდა ხოლმე. გავჩერდი და მივაჩერდი. მე კი მივაჩერდი, მაგრამ ეს არ მიყურებს.

ამან მგონი თავის ტოლი თანასოფლელის სახელიც კი არ იცის, რაის ლეგენდები და ისტორიები?!

დაიხარა, კენჭი აიღო. მგონი დროს იგებს, მეხსიერებასაც „ცხვირზე თითს უსვამს“, ძაბავს. აილო კენჭი და ამ თავისი მინადახეთქილი სოფლის რომელიღაც მტვრიანი ორლობისკენ ისეთი მონდომებით გაისროლა, ეგეც, უცებ ლივლივა ზედაპირზე ორ-სამჯერ არ ასხლეტილიყო და მისი გამსროლელის მისამართით აღფრთოვანების შეძახილი არ აღმომხდენოდა, რა!.. ამოვისუნთქე თუ არა, დავუცაცხანე:

– შენ რა, ეგეც არ იცი?! რა ჰქვია-მეთქი, შენ გეკითხები!

– არაფერი. – ამოიჩურჩულა.

– რაა?! ეგრე ჰქვია?

– არა... არაფერი სახელი არ ჰქვია.

– ნუ სულელობ!

– არ ვსულელობ. ეგრეა.

გაუშვა მეორე, მტვრიანი კენჭიც.

ერთი-ორი ნაბიჯი უხმოდ გადავდგით და მერე:

– ასეთი რომ დაიბადა, მშობლებს უფიქრიათ, სახელი რაში დასჭირდებაო და არაფერი დაურქმევიათ. – მითხრა და ხელზე ხელი მომკიდა.

– სისულელე რომ თქვი, ხვდები? – გავაშვებინე.

– უფრო სწორად, იცი, როგორ ყოფილა, იაკო?

– ისევ მომკიდა და ისევ გავაშვებინე. – რაღაც კი ჩაუნერეს საბუთებში, მაგრამ დაძახება ხომ არასოდეს უწევთ. ვთქვათ – ეი, იმანო, ვედრო მომიტანე, ან ეი, იმანო, დალამდა, გეყოფა თამაში, სახლში შემოდი... ხოდა, არასდროს რომ არ ეძახიან, აღარც ახსოვთ რა ჩაუნერეს, რა მნიშვნელობა აქვს.

– როგორ თუ მნიშვნელობა არ აქვს?! – გადავირიე.
– აბა, ერთი, შენ არ გერქვას სახელი!

– მე რატომ? – იწყინა. – მე ნორმალური ვარ.

მესამე კენჭმა ისე გაიწეილა, ეგ კი აუცილებლად მიაღწევდა ლივლივა ზედაპირამდე, გადაიხტუნავებდა მთელ ზღვას და მეორე ნაპირზე, სილაში ამოგანგლული გზას კიდევ განაგრძობდა.

არ მოვეშვი, როგორ შეიძლება, შენს სოფლელს რა ჰქვია, არ იცოდე-მეთქი?!

– და საიდან უნდა ვიცოდე?! – აქეთ შემომიტია. – თუ ვინმე ახსენებს, სახელის მაგივრად ან „ის სანყალი“, ამბობენ, ან „ის უბედურ დღეზე გაჩენილი“.

მუცელში თითქოს ვიღაცამ ხელი მომიჭირა და ნაწლავები და ყველაფერი ერთად მეტკინა უცებ. სანამ გადამივლიდა, უკვე ვიცოდი, რომ მე და ის უსახელო გოგო საუკეთესო მეგობრები გავხდებოდით.

სალამოს, ძილის წინ, ეთოს ვკითხე, აი იქ, დიდი ხის ძირში გოგო რომ ცხოვრობს, ბორბლებიან სკამზე, მაგას რა ჰქვია-მეთქი?

– უი, ნახე ის უბედური? – მიპასუხა და კედლისკენ გადაბრუნდა.

მაგასაც თუ პასუხი ჰქვია.

გავბრაზდი. ძალიან გავბრაზდი. მარტო ეთოზე და დურგლის ბიჭზე კი არა, მთელ ამ სოფელზე, ჩემს ქალაქზე, მთვარეზე, მტვრიან კენჭებზე... ყველაზე და ყველაფერზე გავბრაზდი. გაბრაზებულზე კიდე, ვერ ვიძინებ ხოლმე.

ვინეკი და ვფიქრობდი. როგორ შეიძლება ადამიანს სახელი არ ჰქონდეს? ან ჰქონდეს და არავის ახსოვდეს? მერე რა, თუ შენს ფეხებს არ შეუძლიათ შენს ნებაზე

გატარონ, ან ხელეებს ისე ვერ შლი, როგორც მოგინდება და ლაპარაკიც თვალებით უფრო გამოგდის, ვიდრე პირით? ადამიანი, რასაც არ უნდა აკეთებდეს, ან ვერ აკეთებდეს, სულ ცოტა, სახელის ქონის უფლებას მაინც იმსახურებს.

როგორ გაბრაზდა დურგლის ბიჭი. სულელი. რაკი დადის, ჰგონია აპარეოზე უკეთესია. როგორ ავუხსნა, რომ სულელია? დურგლის ბიჭთან ლაპარაკს და ახსნას აზრი არ აქვს. ხვალ წერილს მივწერ, იქნებ ნაკითხული უფრო შეუშვას თავში.

* * *

გავიღვიძე თუ არა, ფურცელზე დაწერე: „აბა, დაფიქრდი, დურგლის ბიჭო, როცა დადიხარ, განა იმაზე უკეთესი დურგლის ბიჭი ხდები, ვიდრე ჯდომისას ხარ? არა, ხომ? მაგას რა მნიშვნელობა აქვს, ხომ? ხოდა ეგაა. სხვებზეც ეგრეა, დურგლის ბიჭო! ჯდომა-დგომაზე არაა ვინ როგორია. პასუხი მოინერე, თუ გამოგივარამე. წერილებზე ვგიჟდები. იაკო“.

საუზმის მერე, ჩუმად ჩამოვკრიფე ეთოს ეზოს ყვავილები. გარეთ რომ გავვარდი, რა თქმა უნდა, იქ დამხვდა დურგლის ბიჭი. მელოდებოდა და ილრიქებოდა, თვითონ რომ იცის, ეგრე, სულელურად. წერილი ჯიბეში ჩავუჩურთე. უკან არ გამომყვე-მეთქი, გააფრთხილე და გავიქეცი აპარეოსთან.

იმის ბორბლებიანი სკამის გვერდით, ცხვირსახოცი გავშალე და ჩავჯექი, ფეხები კაბის ქვეშ შევმალე და ეთოს ყვავილებისგან გვირგვინის დაწვნი დავინყე.